

Daniel Načinović

Pula

OTOK S BLAGOM, ILI SONETNE INVENCIJE SINIŠE VUKOVIĆA

Siniša Vuković: »Kartulina sa škoja«, čakavski soneti; Književni krug, Split, 2002.

Nakon *Diladura*, još jedna knjiga čakavskih stihova Siniše Vukovića, još jedan album (ne samo) otočkih razglednica, čiji nam vidokrug rasprostire bonace i nevere stihovlja, zgusnutu, ali preglednu harmoniju izvorne svježine, zahvatom dijalekatskih osobitosti što u biću hrvatskoga jezika uvijek iznova potiču nova suzvučja, novi kolorit toliko osebujne poetske sintakse.

Vukovića u *Kartulini sa škoja* trebali bismo čitati na remboovski način, doslovce, dakle, i u svim smjerovima, a u ovoj prigodi i slijedom raznorodnih sonetskih etida i invencija, gdje se slogovne mjere i ritam izmjenjuju bez suvišne redundancije. *La musique avant tout chose* prepleće se u žilju ovih pjesama, gdje selaški govor (Selca na otoku Braču) rasprostire svoje fonetske i značenjske osobitosti, dajući čakavskoj poetskoj ekumeni obol koji zaslužuje posebnu pozornost.

Sonetna je forma u Vukovića zalag one izražajne slobode koja i čini supstancijalni oblik ovog poetskog umijeća. Upravo su disciplina i prividni zapt providencijalna sredstva u pisanju soneta - tamo, naravno, gdje izvanjska forma, modus versifikacije nije tek puki nalog - jer će upravo rima izazvati rimu, često i u nepredvidivu obliku, prizivljući suznačenjska mjesta što ih poetski nerv odabire u nedokučivoj spontanosti nad »dubokim bunarom« iskustva.

Dijalekt sa svojim ograničenjima i svojim nezamjenljivim izražajnim mogućnostima, tamo gdje idiom postaje jezikom, neovisno o njegovoj difuziji, o njegovu prestižu, ostvaruje inovativna mjesta u zvukovnoj slici nevjerojatno razuđenih mogućnosti kreacije. Siniša Vuković sonetu, zamijetiti ćemo na mnogim mjestima, pristupa s gledišta poznavanja sonetnog umijeća dalmatinskih škola, on im izravno ili posredno odaje *hommage*; dovoljno pak spontan da je i pri prvome čitanju jasno da se tu ne radi o pukome anakronom prizivu, premda kao takav i ne bi bio začudan u ukusima književne postmoderne koja na sajmu stilova odabire postupke koji u određenoj svrsi, pri određenoj nakani, odgovaraju izbornome ukusu pisca. U tom je smislu Vuković upravo ovim svojim »kartulinarijem« samosvojni sljedbenik onih proboja što ih u dosluhu tradicije i suvremenosti ostvaruju Luko Paljetak, Jakša Fiamengo, Tonko Maroević i drugi autori. Riječ je, dakle, o osviještenome izboru

forme, dovoljno prostrane, dovoljno smione, mjestimice transgresivne, ali s velikim oprezom pred rubovima banalnosti.

Kartulina sa škoja naziv je i jedne od pjesama u istoimenoj knjizi, objavljenoj 2002. pri splitskome Književnom krugu, u biblioteci »Čakavska rič« čiji je urednik Joško Božanić, a operativna urednica Vinka Glunčić-Bužančić. *Kartulina sa škoja*, naslovni sonet, spontani je *croquis* otrgnuta trenutka u sentimentu vremena, jedna od onih pjesama u kojima Vuković »katalogizira« poetske suodnose riječi, njihove konotativne međuprostore, raskrivajući skrovita, naoko efemerna mjesta. Tematski je, međutim, vidokrug cjeline knjige s više od šezdeset pjesama raznolik i posložen unutar ciklusâ: *Jematva*, *Ol nonota savit*, *Sprovod ol molitve*, *Kaić u portu* i *Šonjeti prijateljiman*. Sugestijom odjeljaka knjige, Vukovićeve soneti idu od proživljenih žanr-motiva otočkog života i sentencijalnih varijacija na temu, do vjerske i socijalne tematike, marinističkih ugođaja do epistolarnih soneta i splitskih, gotovo dnevničkih zapisa. *Čakavice ne znan ti ni ime* sintetizirajuća je pjesma ovog nevezanog, prostranog vijenca u kojoj zapravo i nalazimo splet nakana i čežnja što obvijaju poticaje u kreaciji *Kartuline sa škoja*, ali i dosad obznanjene Vukovićeve poetike:

*Čakavice ne znan ti ni ime
ni brod tvoj ča kuštaje brez cime
onih tvojih ričih sal najij me
i na glas tvoga tila uspni me*

Špuntalijôra, pikèt oli bućardâ... raznolik je alat što oblikuje »bračke« forme Vukovićeve kreacije. Njegov *Šonjet iskraćen* sastavljen je od petnaest slogova (uz završnu kadencu), na više će mjesta primijeniti znane uzrečice, akrostih ili akrostihovanu poruku kombiniranu riječima ili fonemskim dijelovima riječi. I više od toga, zornoga već u tipografskom izgledu pjesme, posebna će znatiželja čitatelja biti usmjerena načinu na kojim građu svakodnevne menažerije Siniša Vuković pretache u pjesmu. U prezentaciji pjesničkih modusa iskazanih i u ovoj knjizi, Joško Božanić u predgovoru pod nazivom *Brački kanconijer*, uz ostalo, ističe, kao odgovor na stvaralački izazov, poetiku »koja ne prekoračuje razinu sentimentalne pozlate«. »Ta poetika«, nastavlja Božanić, »temelji se na zadanim pjesničkim obrascima i računa na prepoznavanje klišeja kao znakova poetskog identiteta. Sve što je pohranjeno u sjećanju organske zajednice biva posvećeno, a poezija je izlog tih posvećenih dragocjenosti.«

U pogovornome tekstu, *Dijalektalnost škoja*, Vjekoslav Boban izdvaja neodoljivost čitanja ove knjige koja se »nadaje kao pustolovina, kao zamaman zov u pjesnikovu postojbinu«.

Glosarij bi Vukovićeve knjige zaslužio poseban ogled, slijedom preciznih Božanićevih naznaka u spomenutu predgovoru. Tek toliko, valja ga čitati kao supostavljeni dio knjige koji nije tek tumač nepoznatih riječi i pojmova. Već iz njega izviru poticajne slike, okruženja što svjedoče koliko riječ u svojoj nutrini oblikuje moguću pjesmu, postupak drukčiji od onoga kojim, može bit, kipar raspoznaje sakrivenu formu, ali u sintezi sličan.

Kartulina sa škoja iz pjesme u pjesmu rasprostire odu podneblju i čovjeku, njegovoj postojanosti i opstanku, njegovoj transcendentalnoj dimenziji. Neposrednost dijalekta očituje se kao najsugestivniji stilistički izbor. U knjizi *Oruđe poezije (Gli strumenti della poesia, Il Mulino, Bologna, 1996.)*, Pietro Beltrami, govoreći o aluzivnosti metričkih tradicija, ističe mogućnosti unutar kojih se prepleću postojanosti te baštine i novi tretman stiha. Jasni su

znakovi - otprilike tako - koji upućuju na doziv tradicijskih forma i onih koje im u svojoj biti ne pripadaju. U sonetima Siniše Vukovića, u knjizi *Kartulina sa škoja*, na tom otoku s blagom, pregledne su u svome slogu interpolacije po kojima ga u dugoj *di-ča-slaje-zvoni* storiji možemo shvatiti kao susljednika i kao nastavljača.